

УДК 728.4(045.2)

А. Р. Пономаренко,
студент НАУ,
Л. М. Бармашина,
канд. архіт., доцент НАУ

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ФОРМУВАННЯ СТУДЕНТСЬКИХ ГУРТОЖИТКІВ

Анотація: у статті розглянуто питання щодо створення комфортного житла для учнівської молоді українських вишів. Представлено результати соціологічних досліджень щодо проблеми комфортного студентського житла та відповідні перспективні напрями її вирішення. Визначено основні функціональні зони студентського гуртожитку і сформульовано основні тенденції формування студентських осередків у сучасних умовах. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до вирішення зазначених питань.

Ключові слова: студентський гуртожиток, житловий осередок, функціональне зонування, планувальна структура.

У сучасному світі запорукою успішного розвитку країни стають інвестиції в підростаюче покоління та його освіту. Зацікавленість щодо вивчення тенденцій і проблематики формування студентських гуртожитків в Україні обумовлена нагальною потребою студентської молоді у відповідному їй потребам житлі. Володіючи великим життєвим потенціалом і, як правило, не маючи великих фінансових можливостей, будучи досить мобільною категорією населення, студентство завжди було замовником особливих специфічних форм житла, призначеного для індивіда, а саме гуртожитків. Незважаючи на наявні нормативи з проектування тимчасового житла з урахуванням потреб студентів, гуртожитки продовжують будуватися з порушенням встановлених нормативів щодо планувальних рішень житлових осередків, складу та площі інших приміщень.

Серед архітекторів-науковців, які присвятили свої дослідження питанням проектування гуртожитків як типологічних об'єктів, а також їх окремих елементів, слід виділити Сорокіна К.Ф., Курочкина Л.А., Попова А.В. Їхні роботи охоплюють багато питань цієї теми та висвітлюють певні аспекти архітектурно-просторової організації студентського житла. При цьому слід зазначити, що автори акцентують увагу на економії площі і ресурсів при будівництві гуртожитків, пояснюючи такий підхід різними чинниками і, зокрема, важкою економічною ситуацією. Однак сьогодні така економія тягне

за собою функціональний і психологічний дискомфорт протягом всього тривалого періоду проживання в студентських гуртожитках.

Перехід на новий рівень життя в Україні характеризується, зокрема, необхідністю докорінних змін житлового студентського середовища. Це стосується наступних аспектів: організація території вузів; розміщення та; архітектурно-планувальні рішення навчальних і житлових корпусів, їх взаємозв'язки; умови побуту, дозвілля та наукової творчості студентів. Невідповідність світовим стандартам зазначених характеристик негативно впливає на осмислення ролі, функції і соціальної значущості «інтелектуального молодого покоління». Актуальність житлового питання для студентів підтверджують щорічні соціологічні дослідження. У зв'язку з уповільненими темпами вирішення комплексу проблем підвищення доступності та комфортності житла для молодого населення, зокрема студентів, необхідним є також пошук нових функціонально-планувальних рішень молодіжних житлових комплексів за рахунок приватно-державного партнерства.

У даній роботі ми маємо за мету узагальнити проблемні питання та визначити необхідні і найбільш ефективні у соціальному і економічному аспектах рішення щодо організації планувальних одиниць студентського житла в сучасних умовах як при новому будівництві, так і при реконструкції існуючих будівель в Україні.

Останнім часом із розвитком осередків освіти і культури, в яких формується інтелектуальний потенціал країни, все більше уваги потребує перспективне студентське житло. Спеціалісти вважають, що відповідний розвиток має відбуватися в напрямку індивідуалізації житлових просторів, підвищення комфортності та адаптації студентського житла до нових технологій освітньої праці. Це потребує нагальних кількісних і якісних змін, перш за все, в сфері проектування гуртожитків на основі нових підходів, які мають враховувати вимоги студентської молоді. Загальні масштаби будівництва в містах ростуть кожен день, але при цьому актуальніше стає істотна проблема нестачі раціонально-функціональних організацій житлових осередків.

Результати обстежень побудованих у минулі роки за уніфікованими проектами гуртожитків дозволяють виділити основні негативні риси пострадянської та, зокрема, вітчизняної архітектурної практики щодо організації і параметрів студентського житла. Найбільшим недоліком є переважаючий принцип заселення по 3 і більше людини в кімнату при середньому показнику житлової площі 5,5-6 м² на людину, що призводять до тісноти та інших негативних наслідків. Брак місця посилюється стихійним насиченням житлової кімнати не передбаченими проектом функціями, які, з

огляду на небажання здійснювати тривалі переходи до запроєктованих для цього колективних приміщень, мешканці переносять до кімнат. Таким чином, в кімнатах розміщуються чайники, мікрохвильові печі, комп'ютери, холодильники, портативні електроплитки, додаткові столи тощо.

Студенти потребують постійного індивідуального робочого місця в житловій кімнаті незалежно від майбутнього фаху. При цьому, якщо студент живе не один, то його розпорядок дня, особливо відпочинок, не повинен залежати від розпорядку дня сусіда.

Щодо обслуговуючих приміщень (умивальних, туалетів, кухонь тощо) то вони в старих гуртожитках, як правило, локалізовані в групі і розміщуються по поверхово. Це призводить до їх значного віддалення від житлових кімнат, іноді більше, ніж на 50 м, що в свою чергу потребує значних витрат часу, особливо в ранкові години, та до порушень режиму харчування і сну. В більшості існуючих гуртожитків, житлові кімнати виходять безпосередньо в коридор. Як показали дослідження і спостереження щодо гігієнічності, під час спалахів захворювань виникає небезпека їх швидкого поширення по всій будівлі. Така загроза в гуртожитках коридорного типу в 3-4 рази більше, ніж в будинках з організованими житловими осередками (блоками). Елементи горизонтальної комунікації - коридори - є постійним джерелом шуму. Існуюча архітектурна організація гуртожитків орієнтована на колективний побут, не враховує психологічні і соціологічні аспекти формування особистості в період навчання у вузі, призводить до функціонально-психологічного дискомфорту, незручностей, загрози здоров'ю проживаючих тощо. Все це зашкоджує не тільки освітній діяльності, а й професійному, соціокультурному і духовному становленню особистості [1].

Існуючі гуртожитки часто мають низьку архітектурну виразність - монотонність фасадів, відсутність будь-якої архітектурної композиції, пластики, декору тощо. Це обумовлено, зокрема, нераціональною коридорною системою, монофункціональним внутрішнім змістом і однотипністю приміщень.

В рамках дослідження було проведено опитування серед студентів, що живуть в українських гуртожитках. Анкетні результати виявили існуючі проблемні ситуації в студентських осередках, а також визначили бажане житлове середовище – так зване «ідеальне житло очима студентів». На рис.1 наведено дані стосовно відношення студентів до наявності ряду додаткових функцій у межах житлового осередку.

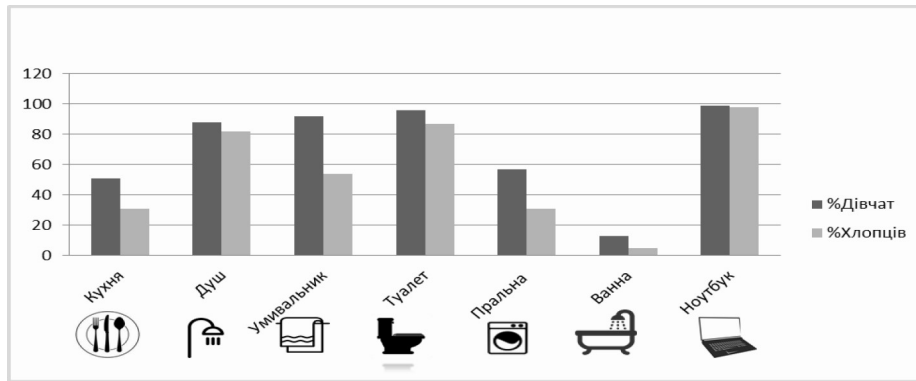

Рис.1. Діаграма функціонального складу приміщень з урахуванням побажань студентів

Представлена на рис. 2 діаграма показує, що в переважній більшості студенти технічних і гуманітарних спеціальностей бажають відпочивати в своїй оселі зі зручною функціональною організацією. Студенти архітектурно-художніх спеціальностей, будучи за своєю натурою і професійним спрямуванням експериментаторами і творчими першовідкривачами нових функціонально-просторових утворень в житловому середовищі, ставлять на перше місце незвичайність і екстравагантність студентського житла, нестандартний дизайн інтер'єру житлового осередку, що відображає внутрішній світ особистості студента. І тільки 4% опитуваних студентів: дизайнери віртуального світу, біохакери, інженери по відновленню природного середовища віддали перевагу ультрасучасним архітектурно-планувальним рішенням.

Рис. 2. Вибір архітектурно-просторового рішення студентського житла

У процесі дослідження визначено загальні функціонально-планувальні елементи студентського гуртожитку. Житло студентів складається з наступних основних функціональних зон: житлова зона, що включає житлові кімнати з підсобними приміщеннями та поверхові обслуговуючі приміщення; громадська зона (група приміщень громадського харчування, культурно-побутового обслуговування, спортивних занять); адміністративно-господарська (кімнати адміністрації, персоналу, службові та підсобні приміщення (рис. 3).

Рис.3. Блок-схема основних приміщень студентського гуртожитку

Існуючі будинки та комплекси студентського житла характеризуються, в цілому, недостатньо розвиненою інфраструктурою побутового і культурного обслуговування. Наступна діаграма, представлена на рис.4, відображує додаткові бажані послуги та відповідні приміщення, перелік яких, як показало дослідження, є досить великим.

Рис.4. Діаграма додаткових приміщень у студентських гуртожитках

Слід зазначити, що досвід зарубіжних країн підтверджує доцільність існування значної кількості приміщень різноманітного культурно-побутового

призначення, які є необхідними для забезпечення соціально-психологічного комфорту в студентському житлі [2].

Виявлені тенденції розвитку потреб студентства і формування адекватних нормативних вимог дозволять цілеспрямовано вирішувати при реконструкції існуючих і будівництві нових гуртожитків ряд завдань. Головне з них - це наявність розвинутої інфраструктури, яка сьогодні необхідна сучасним студентам для отримання знань та всебічного розвитку. Основними тенденціями при формуванні нових будівель студентських гуртожитків, здатних задовольнити основні потреби нового покоління студентів, повинні стати:

- оптимальне функціонально-планувальне рішення, як на рівні житлового
- наявність і різноманітність блоків і приміщень соціально-культурного призначення;
- можливість створення малого особистого простору на рівні житлового осередку;
- виразність і сучасність зовнішнього вигляду будівлі, тектонічне та композиційне відображення архітектурно-просторової структури гуртожитку.

Література:

1. Курочкин Л. А. Основные принципы проектирования жилой ячейки студенческого общежития: дис. канд. арх.: 18.00.02 / Л. А. Курочкин. - М., 1971. 204 с.
2. Попов А. В. Архитектурная оптимизация среды долговременного жилища при вузах / А. В. Попов, И. С. Родионовская // Жилищное строительство. 2014. №1-2, - М.: РИФ Стройматериалы, - С. 52-57.

Аннотация: В статье исследованы проблемы создания комфортного жилья для учащейся молодежи Украинских вузов. Представлены результаты социологических исследований и рассмотрены перспективные направления планировочных решений студенческого жилья, его состав и площади других помещений. Определены основные функциональные зоны студенческого общежития и сформулированы основные тенденции формирования студенческих общежитий в современных условиях. Обоснована необходимость комплексного подхода в решении указанных проблем.

Ключевые слова: студенческое общежитие, жилой центр, функциональное зонирование, планировочная структура.

Anotation: In the article the problem of creating a comfortable home for students Ukrainian universities. The results of sociological research and discussed perspective directions of solving the planning of dormitory and area of its other facilities. formulated the basic trends in the development of student centers in the modern world. The necessity of a comprehensive approach in addressing these problems.

Keywords: hostel, residential center, functional zoning, planning structure, dormitory.